VÄSTERBOTTENS MUSEUM

ARKEOLOGISK RAPPORT

Rapport

Arkeologisk utredning med anledning av ersättningsväg på fastigheten Umeå militärövningsfält 1:1, Umeå sn & kn. Västerbottens län

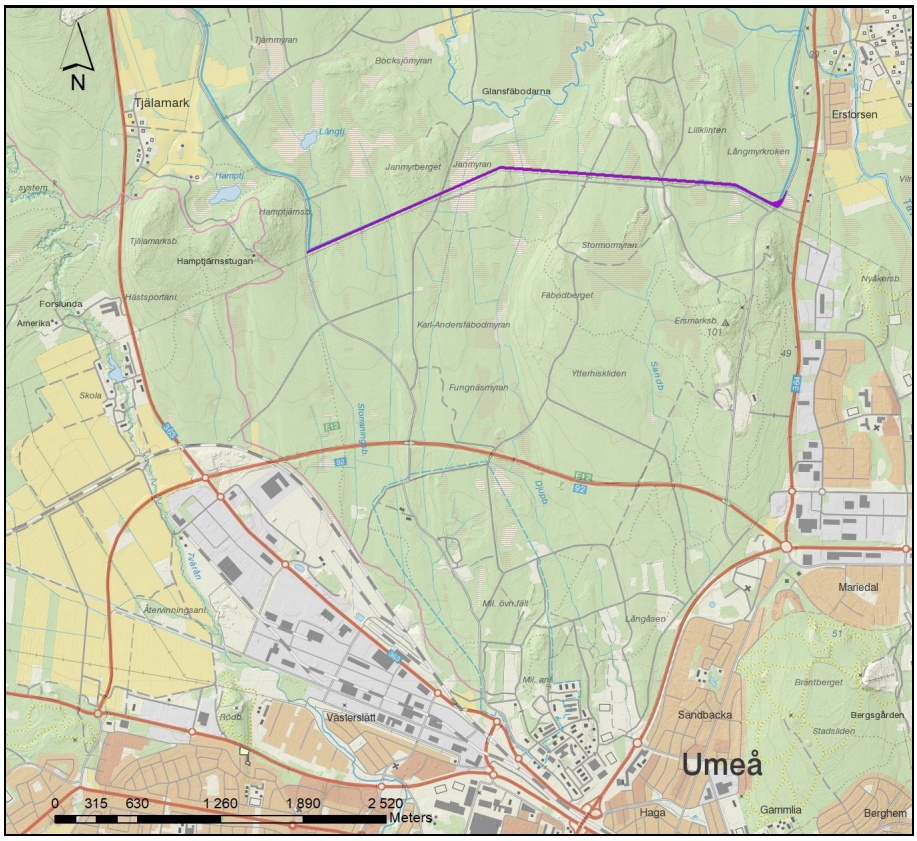

Västerbottens museum/ Uppdragsverksamheten

Berit Andersson Dnr 377/18

Innehåll

Administrativa och tekniska uppgifter 1

Sammanfattning 1

Inledning 2

Utredningsområdet 2

Syfte 3

Metod 3

Resultat 4

Referenser 4

Bilaga 1. Fotolista

Omslagsbild: Utredningsområdet markerad med lila färg på terrängkarta.

Administrativa och tekniska uppgifter

Lst dnr	431-4419-2018
Lst beslutsdatum	2018-05-30
Vbm dnr	377/18
Län	Västerbotten
Landskap	Västerbotten
Kommun	Umeå
Socken	Umeå
Ort	Umeå
Fastighet	Umeå militärövningsfält 1:1
Undersökningstyp	Arkeologisk utredning
Kartblad	70H 9f SO, 70H 9g SV (Sweref 99)
Koordinatsystem	Sweref99TM
Höjd	50 - 60 möh
Fältarbetsperiod	2018-06-07 - 08
Fältarbetsledning	Berit Andersson VBM
Planering arkivsök	1 dv
Dagverken fält	2 dv
Rapport / efterarbete	3 dv
Fotonummer	VBM DB 439: 20-23
Dokumentationsmaterial	Rapporter samt övrigt analogt och digitalt arkivmaterial förvaras vid Västerbottens museum.

Sammanfattning

Med anledning av att Trafikverket planerar för en ersättningsväg för försvaret inom skjutfältet Umeå militärövningsfält 1: beslutade Länsstyrelsen att en arkeologisk utredning (Lst dnr 431-4419-2018) skulle genomföras av Västerbottens museum. Då området ännu inte röjts från ev. odetonerad ammunition genomfördes utredningen enbart genom okulär inventering utan provstick med jordsond. Inga fynd av förhistorisk eller historisk karaktär påträffades vid utredningen.

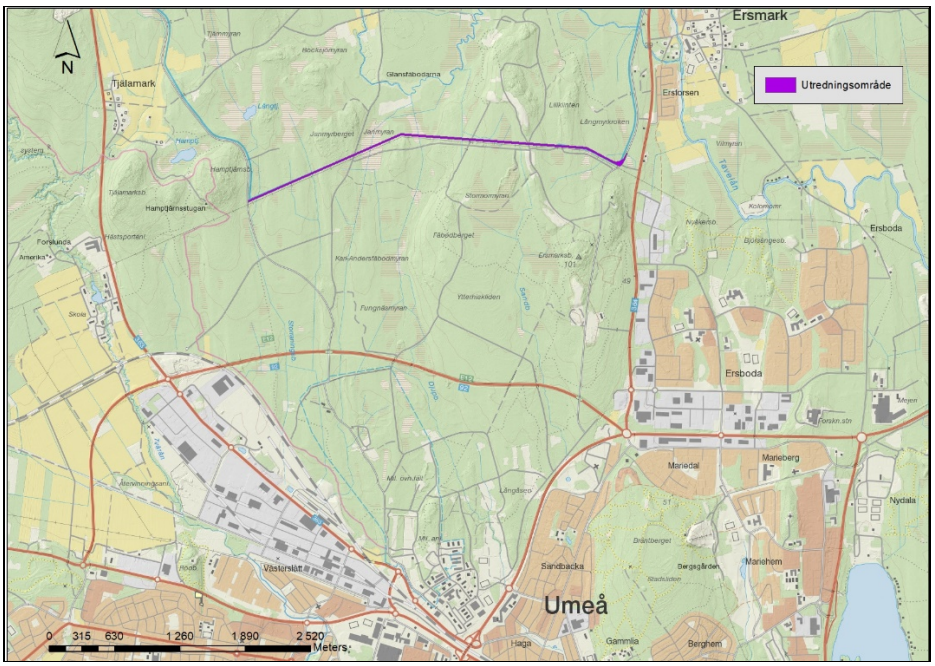

Fig. 1. Utredningsområdet markerat med lila färg på terrängkartan.

Inledning

Med anledning av att Trafikverket planerar för en ersättningsväg för försvaret inom skjutfältet Umeå militärövningsfält 1:1 beslutade Länsstyrelsen att en arkeologisk utredning (Lst dnr 431-4419-2018) skulle genomföras av Västerbottens museum.

Fig. 2. Översiktskarta med utredningsområdet markerad med lila färg. Havsnivån för 4 000 år sedan markerad med ljusblå färg.

Utredningsområdet

Det ursprungliga utredningsområdet var 27,5 ha stort men ändrades samma dag som beslutet från Länsstyrelsen erhölls och var då minskat till 7,4 ha. Utredningsområdet är 3,7 km långt och 20 m brett. Vid en havsnivå som motsvarar 4 000 år sedan ligger utredningsområdet vid den dåtida kusten (se fig.2) och N om den planerade vägen har 3 skifferföremål (RAÄ nr Umeå stad 268:1) påträffats i samband med uppodling vid Grisbacka fäbod. Många terrängnamn i området indikerar att ett flertal fäbodar funnits under 1800-1900 talet. Vid den utredning för Norrbotniabanan som genomfördes 2016 registrerades 2 platser där det enligt karta över Grisbacka från 1802 funnits fäbodar (se fig. 3). I dag ligger utredningsområdet parallellt med den kraftledning som löper i kanten av det militära skjutfält som brukats sedan etableringen av regementena I 20 och K4 i början av 1900-talet.

Markslaget består av mindre berg och moränhöjder med utdikade myrar mellan höjderna och endast ett fåtal områden med sand och finkornigt material. Utredningsområdet består av brukad skog med enstaka myrar.

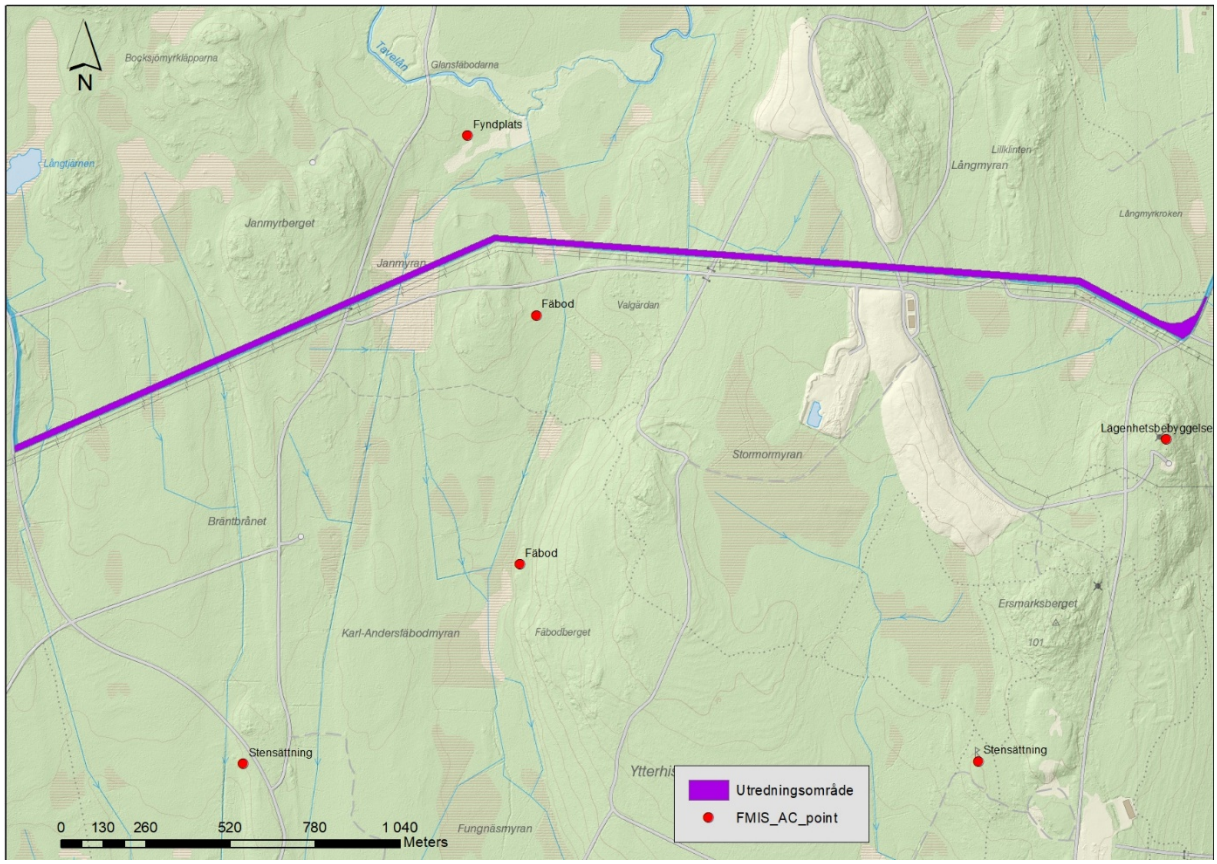

Fig. 3. Utredningsområdet samt lämningar registrerade i FMIS.

Syfte

Syftet med utredningen var att fastställa om fornlämningar berörs av exploateringen, samt att så långt som möjligt beskriva och bedöma dessa.

Fig. 4. VBM DB 439:20. Skyltar vid skjutfältet

Fig. 5. VBM DB 439:21. Stentipp i utredningsområdet

Metod

Förarbetet har bestått av studier av befintligt kartmaterial vad gäller jordart, ekonomiska kartor, äldre lantmäteriakter samt höjddata i form av LiDAR. Då området inte röjts från ev. odetonerad ammunition genomfördes utredningen enbart genom okulär inventering utan provstick med jordsond. Ev påträffade lämningar skulle registreras i Riksantikvarieämbetets FältGis för införande i FMIS.

Resultat

Inga fynd av förhistorisk eller historisk karaktär påträffades vid utredningen. Enligt en historisk karta över Grisbacka från 1802 har det funnits en fäbod ca 60 m N om utredningsområdet och N om den fäbod (RAÄ nr Umeå socken 817) som registrerades vid utredningen 2016. Vid utredningstillfället var den sandiga marken avverkad och markberedd och endast 1 del av en tegelsten samt enstaka större stenar som kan ha utgjort syllstenar påträffades i området. Marken bedömdes dock för omrörd och fynden för få för att motivera någon registrering.

Fig. 6. VBM DB 439:22. Sandigt, markberett område.

Fig. 7. VBM DB 439:23. Kraftiga hjulspår i myrmarken

Utvärdering

Utredningsarbetet präglades av tidspress av främst politiska orsaker. Utredningsområdet avverkades i samband med att utredningens genomfördes och den fick anpassas till de områden som var avverkade. Stora delar av myrmarken var kraftigt skadad av skogsmaskiner och delvis svårframkomlig och allt ris hade inte plockats bort. Då området inte röjts från ev. odetonerad ammunition genomfördes utredningen enbart genom okulär inventering utan provstick med jordsond vilket kan ses som en brist.

Referenser

FornMinnesInformationsSystem (FMIS) Riksantikvarieämbetets register över forn- och kulturlämningar.

Karta över Grisbacka bys in- och utägor. Upprättad för Avvittring och Storskifte år 1802.

Bilaga 1. Fotolista

Delutredning	VBM bildnr	Motiv
I 20	VBM DB 439:20	Förbudsskyltar skjutfält, fr S
I 20	VBM DB 439:21	Större stentipp, fr S
I 20	VBM DB 439:22	Sandigt område med möjlig fäbod, fr SÖ
I 20	VBM DB 439:23	Djupa skogsmaskinsspår, fr Ö

VÄSTERBOTTENS
MUSEUM

Box 3183, 903 04 Umeå
Telefon 090-16 39 00. Telefax 090-77 90 00.
info@vbm.se
www.vbm.se